

НАЦІОНАЛЬНІ ПРИРОДНІ ПАРКИ БРАЗИЛІЇ, ЇХ ОХОРОНА ТА ВИКОРИСТАННЯ В ТУРИЗМІ

Орел Яна Олександрівна,

студентка 3 курсу спеціальності «Туризм»,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м.Київ, Україна,

e-mail: orelyo@krok.edu.ua

Уварова Ганна Шевкетівна,

к.пед.н., доцент, доцент кафедри туризму,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,

e-mail: hannaus@krok.edu.ua

Бразилія – далека південноамериканська країна, повна контрастів, рукотворних пам'яток і рідкісного природного різноманіття, що робить її надзвичайно привабливою для туризму. Бразилія відома в усьому світі не тільки карнавалами та футболом, але й своїми унікальними об'єктами, що включені до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Станом на 2022 р. в Бразилії міститься 23 об'єкти, з яких 7 природних і 1 змішаний, визнані найважливішими природними середовищами для збереження біологічного різноманіття, у тому числі видів, що зникають (критерій X) [1].

Природні об'єкти спадщини ЮНЕСКО відіграють значну роль в розвитку туризму Бразилії і водночас належать до територій, що охороняються. Саме тому їх використання потребує особливої уваги, дотримання режиму заповідності з обмеженим навантаженням з боку відвідувачів.

До природних об'єктів спадщини належать: Національний парк Ігуасу, атлантичний ліс Південно-Східного заповідника, атлантичні лісові заповідники узбережжя Діскавері, центральний заповідник Амазонки, заповідник Пантанал, бразильські атлантичні острови: заповідники Фернанду-де-Норонья та Атол-дас-Рокас, національні парки Чапада-дус-Веадейрос та Емас [1].

Національний парк Ігуасу є об'єктом Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО в Бразилії з 1986 року. Його ландшафт є наслідком різноманітних геолого-геоморфологічних процесів, що відбувалися тут 500 млн років тому [2].

Парк охоплює територію площею понад 169 тис. га. Центральним елементом парку є мальовничий водоспад Ігуасу – комплекс з 275 струменів і потоків на однойменній річці, який спадає з висоти 82 м, а його ширина становить майже 3000 км. Водоспад розташований на території Бразилії та Аргентини, утворюючи два Національних парки Ігуасу [3].

Крім водоспаду, парк є одним з небагатьох ділянок недоторканого атлантичного лісу, що колись вкривав 1,3 млн км² бразильської території, проте від якого залишилося лише близько 7,3 % колишньої площі. Бурхливий розвиток сільського господарства, гідроенергетики, а також браконьєрство і вирубка лісу в регіоні фактично залишили національний парк ізольованим

острівцем дикої природи [4].

Національний парк Ігуасу приваблює щорічно 1,5-2,0 млн відвідувачів. Спеціально для туристів обладнані оглядові майданчики. В околицях водоспаду прокладені піші та автомобільні маршрути, неподалік розташований міжнародний аеропорт, побудовані десятки готелів та кемпінгів [3].

Незважаючи на потужне використання парку в туризмі, слід звернути увагу на його охорону, оскільки значне його біологічне різноманіття включає види тварин, які перебувають під загрозою зникнення. Це, наприклад, ягуар, пума, оцелот, гігантський мурашкоїд та ін. [2].

З метою охорони унікальної природи Національного парку Ігуасу в Бразилії функціонує система охорони навколишнього середовища (SISNAMA). Територія парку перебуває в компетенції Інституту збереження біорізноманіття Чико Мендеса. Також ключовим завданням на цьому об'єкті Спадщини ЮНЕСКО є ефективне управління туризмом, яке до мінімуму зводить прямий і опосередкований вплив інтенсивного відвідування парку, а також максимально використовує можливості познайомити місцевих жителів і туристів з проблемами охорони природи та їх фінансуванням [2].

Іншим цікавим об'єктом Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО Бразилії є Національні парки Чапада-дус-Веадейрос та Емос – природоохоронні території Серрадо. Ці території розташовані на центральному плато Бразилії в штаті Гояс [1].

Обидва парки є об'єктами захисту одних з найдавніших екосистем світу, де збереглися ендемічні види фауни і флори. Вони містять від 350 до 400 видів рослин на гектар. На території парків мешкають популяції великих ссавців: гігантський мурашкоїд, гігантський броненосець, ягуар, пампаський олень, а також нанду – найбільший птах Південної Америки. Велике значення парків полягає також в регулюванні гідрологічного режиму річок, що живлять басейн Амазонки. Тому обидва парки залишаються важливими для збереження неповторної природи при будь-якому сценарії зміни клімату у майбутньому [5].

Національні парки Чапада-дус-Веадейрос та Емос також є туристичними об'єктами Бразилії, зокрема використовуються для екологічного і наукового туризму. Проте як в парку Ігуасу, так і тут, існують певні проблеми і загрози.

Для збереження унікального комплексу парків реалізується кілька проєктів, у тому числі «Екологічний коридор Серрадо-Пантанал» та «Екологічний коридор Парана-Пірінеус», спрямовані на поліпшення екологічного просвітництва та підвищення екологічної безпеки і підтримання сталої економічної політики, зокрема щодо екологічного туризму [5].

Обидва парки офіційно зареєстровані у «Групі комплексного захисту» в рамках «Національної системи природоохоронних одиниць» Бразилії. Ключовими проблемами в управлінні парками є пожежі, розширення сільськогосподарських угідь, видобуток корисних копалин, знищення рослинного покриву, мисливство та неконтрольований туризм.

Отже, Національні природні парки Бразилії Ігуасу, Чапада-дус-Веадейрос та Емос не випадково є об'єктами Всесвітньої спадщини. Унікальні ландшафти, екзотичні рослини і тварини роблять їх абсолютно бажаними для відвідування усіма, хто цінує різноманітність природи, захоплений екологічним туризмом і пізнанням довкілля.

Список використаних джерел:

1. Об'єкти, внесені до списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО в Бразилії. URL: <https://whc.unesco.org/en/statesparties/br>.
2. Національний парк Ігуасу. URL: <https://whc.unesco.org/en/list/355>.
3. Подорож на водоспади Ігуасу. Гід парками Аргентини і Бразилії. URL: <https://lowcost.ua/iguasu-waterfalls/>.
4. Національний парк Ігуасу (Бразилія). URL: [https://www.wikiwand.com/uk/%D0%9D%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%BF%D0%B0%D1%80%D0%BA_%D0%86%D2%91%D1%83%D0%B0%D1%81%D1%83_\(%D0%91%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%B8%D0%BB%D1%96%D1%8F\)](https://www.wikiwand.com/uk/%D0%9D%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%BF%D0%B0%D1%80%D0%BA_%D0%86%D2%91%D1%83%D0%B0%D1%81%D1%83_(%D0%91%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%B8%D0%BB%D1%96%D1%8F)).
5. Природоохоронні території Серрадо: національні парки Чапада-дус-Веадейрос та Емас. URL: <https://whc.unesco.org/en/list/1035>.